[ברכות מב, ב ד"ה ירושלמי] שהקשה הא קיימא לן שמע ולא עניה יצא, וצ"ע, עכ"ל. משמע דכאן אפילו בדיעבד לא יצא. וקושייתו נראה לתרץ כדאיתא בירושלמי [שם פ"ג הלכה ג] (יח) דהוציאו מכלל זה ברכת המזון, והוא הדין המוציא: **כט גדול שבכולם.** משמע בגמרא [ברכות מז, א] שהתנו בוצע ביום חתונתו אע"פ שיש גדול ממנו [נ"י קמו, א ד"ה ואין בשם התוספות שם ד"ה אין]: **ל תלמיד חכם קודם לו.** ואסור לחכם להקדימו: **לא טוב להקדימו.** ומתרץ ימיס נכך: **לב בעל הבית הוא בוצע.** ונהגו לחלוק כבוד לגדול, דלא שייך עין יפה, כיון שאינו נותן לו פרוסה גדולה שתספיק לכל הסעודה (ל"ח דברי חמודות ברכות פ"ז אות כג). ועיין סוף סעיף ג'. וכן משמע בגמרא [ברכות מו, א], דהא ר' אבהו חלק כבוד לר' זירא לבצוע: **לג ברשות מזרי.** ונהגו ליטול רשות מכהן (ל"ח דברי חמודות שם אות מז). וכן נכון, דהא מצוה להקדימו, א"כ אסור לבזון כבוד בלא רשותו. וכן יסד בחרח נוהה לשמן. ומכל מקום לא מהני מי שאומר ברשות אם לא נתן לו הכהן רשות: **לד מותר לתת.** ואם תאמר (יה) דבסימן ר"ו סעיף (ב') [ג] [בהגה] כתב דאסור להפסיק יותר מכדי דיבור. וי"ל דזהו מכלל הטעימה הוא, כיון דמברך בעד כולן. מיהו בירושלמי [ברכות פ"ו הלכה א] אימתא רב טעים בשמאלו ומחלק המוציא בימינו: **לה שיאכל הוא.** והם ימתינו עד שיאכל הוא: **לו רוב העונים.** אבל אין צריך להמתין על המאריכין יותר מדאי. (יט) עיין סימן קכ"ד סעיף (א') [ט] (יא): **לז גדול.** ואם תאמר למה בצע הוא, י"ל כגון שהוא בעל הבית, או שאנלק לו הגדול רשות: **לח נותן.** ואסור מיושב, דמה הוצרך להזכיר בכוונת המברך והשומע, שזהו בכל מקום אפילו בהסבו, אלא היה לו לכתוב ובדיעבד יצאו. ומה שכתב ב"י שזהו בספר הרוקח, לא מצאתיו ברוקח שלנו (יב): **(יד) אם המסובים רבים.** פירוש, אפילו שנים, לכבר גילה לנו [בסעיף יא] דשנים כרבים, אלא לעניל הוצרך לפרש מטעם שכתבתי [ס"ק יב]: **(טו) אבל מותר לתת כו'.** זה תמוה לי, (ז) דהא דפליג בזה דהיינו התוספות [ברכות מז, א ד"ה אין] בשם הגר מקוצי מתיר אין] להמסובים לטעום תחלה אם נתן להם הבוצע חלקם, והרמב"ם [ברכות ז, ה] וטור [קמו, א] לא חלקו, וסברא להו דבכל גווני אין להם לטעום תחלה זולת אם כל אחד אוכל מכברו, ופסק ב"י [שם ד"ה ולענין] (כא) ורמ"א להתיר. מ"מ (יב) אין להתיר לכתחילה להבוצע לחלוק להם קודם שיאכל הוא והם ימתינו, דזה הוה הפסק. בשלמא להגר מקוצי לא מקרי הפסק, כיון (יג) שהם יאכלו תכף, מה שאין כן למאי דתמהרינן ממילא ימתינו והוה זה הפסק בין הברכה לאכילת הבוצע, שהוא (יד) עיקר המיוב. והא לעניל סימן זה סעיף ו' פסק דאפילו לטול ברוך אסור לכתחלה להפסיק. ומו, דבסעיף ג' כתב שלריך שבחול יתחון קודם המוציא, שלא יהיה המיתוך הפסק. כל שכן זה שהוא מותן קודם למי שלא יאכל, בודאי הוי הפסק, ולא יעשה כן. וכן לא ראינו מעולם מי שנוהג כן. וכן כתב מו"ת ז"ל [נ"ח קמו, א ד"ה ואין] שנראה לו שהבוצע יזהר לכתחלה לתמוך לו קודם. אלא שהוא נותן טעם וז"ל, לאפוקי נפשיהו דמסובין (טו) מפלוגתא דרבוותא. וזה שלא בדקדוק, דאם ימתינו לאכול עד שיטעום הבוצע אין בזה פלוגתא, אלא מטעם שכתבתי:

יד (יא) **(יד)** [מו] **אם המסובים רבים כט** (ז) **גדול שבכולם** (יז) **בוצע:** הגה [מז] (ז) ואם הם שוין ואחד מהם כהן מצוה להקדימו ואם הכהן עם הארץ ל תלמיד חכם קודם (יח) לו ואם הכהן גם כן תלמיד חכם (טו) אלא שהוא פחות מן השני **לא** טוב (יט) להקדימו אבל אין חיוב בדבר ועיין לקמן סימן ר"א סי"ב: (יז) [מח] **ואם יש עמהם לב בעל הבית** (כ) **הוא בוצע** (כא) **ואפילו אם האורח גדול:** הגה [נ] (ע) והמברך יאמר תחלה **לג** ברשות (כא) מורי ורבותי:

טו (ג) (ח) [נא] **אין המסובין רשאים לטעום עד שיטעום הבוצע:** הגה **(טו)** [נב] (פ) **אבל לד** מותר לתת (יט) לכל אחד חלקו קודם **לה** שיאכל הוא [נב*] והם ימתינו עד שיאכל הוא (טט): ד [נג] (ע) **ואם** [כל נא] **אחד אוכל מכברו** ו]אין כלם זקוקים לכבר שביד הבוצע **רשאים לטעום קודם** (ה) [נד] **ואם הוא שבת צריך שיהא לפני המסובין לחם משנה חוץ ממה שלפני הבוצע ואז יהיו רשאים לטעום קודם הבוצע:**

טז (ט) **אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיכלה אמן מפי לו רוב העונים:**

יז (נה) **הבוצע פושט ידו תחלה לקערה לאכול ואם בא לחלוק כבוד לז למי שגדול ממנו רשאי:**

יח (ם) [נו] (עג) **הבוצע לח נותן** (כב) **פרוסה לפני כל אחד והאחר נוטל פרוסה בידו** [נז] **ואין הבוצע**

ציונים לרמ"א

ג) מרדכי פרק בני העיר [מגילה רמז תתכח]: ס*) סעיף ב: ס) אוד זרוע [פ"ח סימן קעח] וב"י [קמה, ב ד"ה כתוב] בשם שבולי [ה]לקט [סימן קמ בשם רש הלק]: פ) [דרכי משה רש אות ב, תתמתעתו] תוספות [ברכות מז, ב ד"ה אין] ומרדכי פרק שלשה שאכלו [שם רמז קסז]:

עטרת זקנים

ז) בדול שבכולם בוצע כו'. ואותו בוצע מברך. ובאם בעל בית בוצע, אז האורח מברך (ב"י קמו, ב ד"ה ומ"ש דהיכא בשם תוספות ברכות מו, ב ד"ה לא):

ז*) **ואם יש עמהם בעל הבית הוא בוצע.** ומיהו נוהגין לחלוק כבוד לגדול (כן כתב ל"ח דברי חמודות ברכות פ"ז אות כג). וכן נוהגין בסעודות גדולות (מורי בב"ח קמו, ב ד"ה והיכא). ואפשר דבימיהם היו נותנים לכל אחד פרוסה גדולה אבולה שירותא, על כן היה בוצע בעל הבית כדי שיבצע בעין יפה, מה שאין כן האידנא שאין נותנים כי אם מעט מהפרוסה (כן כתב עטרת צבי ס"ק כג). וזה אינו אליבא דהלכתא ושמעתתא בפרק כל כתבי [שבת] דף קי"ז ע"ב, רבי זירא בצע אכולה שירותא כו' דווקא בשבת משמע עביד הכא, אבל בחול מחזי כרעבתנותא, כדאמר בתר הכי. (א"ב) [א"כ] אי אפשר לומר דבימי חכמי התלמוד היו נותנין לכל אחד פרוסה אכולה שירותא. אם לא שצריכין לפרש דברי התלמוד כמו שמפרש מהרש"ל [מכתם שלמה שבת שם] שר' זירא בצע אכולה שירותא, ר"ל שחתך השני הכיכרות שלקח ללחם משנה. אשירותא, ר"ל בסעודה אחת, ודוק:

ח) **אין הכסובין רשאים לטעום עד שיטעום הבוצע כו'.** ויש אומרים דכיון שנתן לפני כל אחד חלקו אין צריך להמתין עד שיטעום הבוצע. וכתב מורי בב"ח [קמו, א ד"ה ואין] לכן יזהר הבוצע לטעום מיד קודם שנתן לכל אחד חלקו, כדי להוציא המסובין מפלוגתא:

ט) **אין הבוצע רשאי כו'.** כן כתב הטור [קמו, א]. וכן פירש רש"י [ד"ה עד שיכלה] בגמרא [ברכות מז, א] דקיימא לן שצריך שתכלה הברכה קודם הבציעה, ואמן שייך לברכה. ורי"ף [שם לג, ב] גורס אין הבוצע רשאי לטעום, וכן כתב הב"י [שם ד"ה אין] בשם ארחות חיים [הלכות סעודה סימן יז]. ונראה, לאו דוקא נקטו לטעום, אלא אפילו לבצוע אסור עד שיכלה אמן: ונהגו שלא (לאכול) [להאכיל*] לבהמה וחיה ועוף

ערך לחם למהריק"ש

בסעיף יד גדול וכו'. ועיין סימן ר"א [סעיף ב] דין כהן שנמסינה: סעיף טו הבוצע וכו'. ואף על פי שנתן הבוצע פרוסת המוציא לכל אחד ממתינים עד שיאכל הוא:

ביאור הגר"א

[מו] [סעיף יד] (טו) **אם כו'.** [ברכות] מ"ז א', והלכתא כו'. והוא הדין להמוציא, כמו שכתוב שם מ"ו א' בוצע מברך. ועיין תוספות שם ד"ה לא כו'. וכן בכל הברכות, כמו שכתוב [שם] מ"ג א' מדקתני כו': [מז] [והגה] **ואם הם כו'.** מגילה (כ"ד) [כח] א'. ועיין תוספות שם ד"ה כי כו', וקשה כו' וי"ל כו'. ורש"י כו' [שם ד"ה ולא ברכתן], והוא הדין להמוציא דהא הבוצע מברך. ועיין רש"י שם ד"ה ולא כו': [מח] [שויע] **ואם יש כו'.** שם [ברכות] מ"ו א': [מט] **ואפילו כו'.** עיין תוספות שם ד"ה לא כו': [נ] [והגה] **והמברך כו'.** כמו שכתוב שם נ"ה א' שנאמר [שמות לה, ל] ראו כו': [נא] [סעיף טו] **אין כו'.** שם [ברכות] מ"ז א': [נב] [והגה] **אבל מותר כו'.** עיין תוספות [ד"ה אין] דברכות הנ"ל [ס"ק נא], והשר מקוצי כו'. ולא קיימא לן בחירוצו, אלא כמו שכתוב בירושלמי [שם פ"ו הלכה א], וכנזכר לעיל. וצריך לומר דמה שכתוב [ברכות שם] הבוצע כו', היינו לטבול, כמו שכתבו [תוספות] שם: [נב*] **והם כו'.** כנזכר לעיל, דלא כהשר מקוצי: [נג] [שויע] **ואם כל אחד כו'.** תוספות שם ד"ה אין, ובפסחים ק"ו א' ד"ה (ד)הוה, מעובדא דשם, וכמו (ש)שמבאר והולך [השו"ע] בשם הירושלמי [שם]: [נד] **ואם כו'.** בפסחים שם [תוספות] סוף ד"ה הנ"ל [ס"ק נג]: [נה] [סעיף יז] **הבוצע כו'.** כיש מפרשים בתוספות [ברכות מז, א ד"ה אין] הנ"ל [ס"ק נב]. ובירושלמי פרק ו' שם [הלכה א] תני המברך פושט ידו תחילה, אלא א"כ רצה לחלוק לו כבוד לרבו או למי שגדול ממנו בתורה הרשות בידו, רב כד הוי קאי הוה טעים בשמאליה ומפליג בימיניה. משמע כפירוש הראשון בתוספות, דפרוסת הבציעה קאמר. וכן כל הסוגיא שם בפרוסת הבציעה, דקאמר שם אח"כ רב הונא אהן דמר סב בריך סב בריך, אין בו משום הפסק ברכה כו'. וכן קודם לכן אמר, מסובין אסורין לטעום כלום כו'. והביאו התוספות כנזכר לעיל [ס"ק נב]. וגם משמע משם שמותר לחלק קודם שיאכל, כנזכר לעיל סעיף ט"ו בהג"ה, מדקאמר רב כו', ממדת חסידות שלא יצטרכו להמתין עליו, כמו שכתב המפרש [פני משה] שם. וגם משמע דלא כהשר מקוצי. ומשמע ג"כ משם דבפרוסת הבציעה אם בא לחלוק כבוד כו'. ובזה מתורץ קושית השר מקוצי שכתב וכן משמע בסמוך כו'. וכן פסק הרמב"ם [ברכות ז, ה], ע"ש: [נו] [סעיף יח] **הבוצע כו'.** כנזכר לעיל [ס"ק נה] בירושלמי רב כו': [נז] **ואין כו'.** איכה רבתי [עד], בדק הבית:

אוצר מפרשים

י (כג"א סק"ל) **ואסור לחכם להקדימו.** נ"ב, דרך חוק ומשפט כחונה, כדאיתא לקמן סימן ר"א [סעיף ב]. ע"ש:

(נתיב חיים)

יא [שם בס"ל בסוף הדיבור] **לר' זירא לבצוע.** נ"ב, ברכות דף מ"ו ע"א, ע"ש. ור' אבהו ידע הך דר' יוחנן דבעל הבית בוצע ואורח מברך, כדמסיק בסוף, וא"כ מה עלה על דעתו בתחילה שנתן לר' זירא לבצוע. אלא על כרחך משום שרצה לחלק כבוד לר' זירא, ומכל מקום כשלא רצה ר' זירא לקבל חזר הוא ובצע, וק"ל:

(חתם סופר)